

STEREOTIPŲ IR KŪRYBIŠKUMO SAŠAJOS DAILĖS ISTORIJOJE

Violeta Dobrovolskienė¹

1 Kauno kolegija Higher Education Institution

V. Pavardė: V. Dobrovolskienė
E. puslapis: <https://www.kaunokolegija.lt/muf/>
E. paštas: violeta.dobrovolskiene@go.kauko.lt
Institucija: Kauno kolegija
Adresas: A. Mackevičiaus g. 27, Kaunas
Telefono nr.: +370 671 92800
Tyrimų kryptis (-ys): V003

Tyrimo tematika, problematika, tikslas. Atskleisti sąsajas tarp stereotipų ir dailės istorijos kūriniių bei jų tarpusavio dermės lavinant kūrybiškumą. Kiekvienas meno istorijos laikmetis turėjo nustatytus vaizdavimo kanonus, normas, standartus, taisykles, kuriuos, kaip mokymui skirtus neiginčijamus vaizdavimo pavyzdžius, perduodavo mokiniams. Siekiant išsiaiškinti stereotipų įtaką dailės istorijos kūriniiuose pastebėta, kad kaip ir kanonas, norma, standartas, taisyklė ir kt. kalba apie iš anksto suformuluotais principais grįstas sistemas naudojamas vaizdams kurti. Beje tos pačios sąvokos naudojamos įvairių mokslų terminologijoje, pvz. psichologijoje, menotyroje, matematikoje, fizikoje ir kt.. Tai rodo, kad „žinias apie vieną sistemą galima pritaikyti daugeliui kitų sistemų“ (Skaržauskienė, 2008, p. 11). Todėl keliamas probleminis klausimas ar stereotipą kaip reiškinį galima naudoti kūrybiškumo lavinime?

Reikšminiai žodžiai: stereotipas, kanonas, norma, standartas, taisyklė, principas, sistema, kūrybiškumo lavinimas, archetipai

Tyrimo metodai. Literatūros aprašomoji analizė, vizualinės medžiagos formalioji, naratyvinė analizė, lyginamoji analizė.

Rezultatai ir (arba) išvados. XXI a. visuomenėje paplitusi nuostata apie neigiamą stereotipo aspektą. Dažną kartą teigiama, kad stereotipus reikia griauti, jais vadovautis neverta. Juolab taikyti kūrybiškumo lavinime bei kūrybinės autentikos paieškose. Tuo tarpu vizualinio turinio prisotinta kultūrinė aplinka kupina stereotipų. Pasigilinus į jų formavimosi priežastis paaiškėja, kad tai aktyviai susiję su žmogaus suvokimo procesais atsakingais už naujos informacijos apdorojimą. Psichikoje sudaromos schemas remiantis reiškinio, objekto esminiais bruožais, kurie tampa atspirties tašku sprendimams daryti. Todėl stereotipai socialinio pažinimo procesuose nėra vertinami tik kaip neigiamas reiškinys (Almonaitienė, Antinienė, 2001, 65-66 p.). Čia įžvelgiamos paralelės su archetipais – kolektyvinėje sąmonėje psichikai būdinga įžvelgti visur esančių visuotinai paplitusių formų idėją (Jung, 215).

Originalumas ir (arba) praktinis reikšmingumas. Kanonas, norma, standartas, taisyklė, kaip ir stereotipas, turi tą pačią kilmę ir jų taikymas dailės mokymo istorijoje bei XXI a. demonstruoja teigiamus rezultatus. Stereotipai, apgalvotame meninio ugdymo procese, gali dalyvauti kaip kūrybiškumo lavinimo įrankis, suteikti naujas galimybes, o ne jas apriboti.